

MIGRATION

MUUTTOLIIKE

Migration–Muuttoliike on Siirtolaisuusinstituutin tuottama julkaisu, joka käsittelee muuttoliikkeeseen, yhteiskuntaan ja siirtolaisuuteen liittyviä teemoja sekä kokoaa niiden ympärille ajankohtaisia keskusteluja ja näkökulmia.

Siirtolaisuusinstituutti on sekä muuttoliikkeiden tutkimukseen että dokumentoimiseen erikoistunut laitos Suomessa.

48. vuosikerta / Volume 48

Päätoimittaja / Editor-in-Chief
Saara Pellander

Toimitussihteeri / Editorial Assistant
Kirsi Sainio

Vierailevat toimittajat / Visiting Editors
Marja Tiilikainen
Eveliina Lyytinen

Taitto / Layout
Kirsi Sainio

Julkaisija / Publisher
Siirtolaisuusinstituutti
Migration Institute of Finland
www.siirtolaisuusinstituutti.fi
kirsi.sainio@utu.fi

ISSN 1799-6406 (verkkojulkaisu)

Yksittäisten kirjoittajien mielipiteet ovat heidän omiaan.

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -käyttöluvalla. Tarkastele käyttöluvaa osoitteessa: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

1

PÄÄKIRJOITUS: MUUTTOLIIKKEET PERHEIDEN NÄKÖKULMASTA

Tiilikainen, Lyytinen & Pellander

4

YLISUKUPOLVISET SIIRTOMÄT JA VANHEMPIEN KOKEMAN SYRJINNÄN MERKITYS JÄLKEÄISTEN HYVINVOINNILLE

Turjanmaa, Kähäri & Leinonen

8

NÄKÖKULMA: SYRJINTÄKOKEMUSTEN TAAKKA SEURAA SUKUPOLVELTA TOISELLE
Anu Castaneda & Shadia Rask

14

”JOSKUS SUOMESSA TULEE IKÄVÄ VIROON” YLIRAJAINEN PERHE-ELÄMÄ LASTEN NÄKÖKULMASTA

Pihla Maria Siim & Laura Assmuth

18

NÄKÖKULMA: PAPERITTOMAT LAPSET SUOMESSA
Minna Saunders

20

KÖYDENVETOA MAAHANMUUTON SUUNTAVIIVOISTA – TALOUS VAI SOLIDAARISUUS PERHEENYHDISTÄMISEN PERUSTEENA?

Jaana Palander

26

NÄKÖKULMA: KUN PERHE ON LÄHELLÄ NIIN TIETÄÄ KUULUVANSA JOHONKIN
Abolfazel Ebrahimi

28

BREXIT JA PERHEET: MIKÄ MUUTTUI ISON-BRITANNIAN EU-ERON JÄLKEEN?

Saara Koikkalainen

32

NÄKÖKULMA: ULKOSUOMALAISTEN PERHEIDEN KOKEMUKSIA BREXITIN JÄLKEEN
Kari Henrik Tumelius

34

HORISONTTI: PANOSTAMINEN PERHEISIIN ON SIOJITUS TULEVAISUUTEEN

Saara Pellander

36

TULEVAISUUDEN TEKIJÄ: QUEER KINSHIP IN THE GLOBAL ASYLUM REGIME
Rebecca Buxton & Samuel Ritholtz

38

KIRJA-ARVIOT

PÄÄKIRJOITUS

MUUTTOLIIKKEET PERHEIDEN NÄKÖKULMASTA

MARJA TIILIKAINEN
Tutkimusjohtaja | Siirtolaisuusinstituutti

EVELIINA LYYTINEN
Vanhempi tutkija | Siirtolaisuusinstituutti

SAARA PELLANDER
Toimitusjohtaja | Siirtolaisuusinstituutti

Siirtolaisuusinstituutin uudistetun *Migration–Muuttoliike*-lehden toisen teemanumeron aiheena on ”Muuttoliikkeet perheiden näkökulmasta”. Tarkastelemme tässä numerossa perheitä ja heidän muuttoliikkeitään ja liikkuvuuttaan eri näkökulmista. Perheiden muuttoliiketausta voi liittyä esimerkiksi työsiirtolaisuuteen, pakkomuuttoon tai monikulttuurisiin avioliittoihin. Oleskelustatus kuitenkin asettaa ihmiset ja heidän perheenjäsenensä hyvin eriarvoiseen asemaan – tästä esimerkkinä paperittomat perheet. Perheiden erossaolo ja yllirajainen perhe-elämä voi olla pakotettua, mutta se voi olla myös vapaaehtoinen strateginen valinta, jonka avulla pyritään lisäämään esimerkiksi perheen materiaalista hyvinvointia.

Tässä numerossa tarkastelemme yhtäältä ajankohtaisia perheisiin ja muuttoliikkeisiin liittyviä ilmiöitä, kuten perheenyhdistämiseen liittyviä uudistuksia sekä tarvetta perhekäsityksen laajentamiseen valittu perhe -käsitteen avulla erityisesti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien turvapaikanhakijoiden kohdalla. Toisaalta tuomme esiin myös perheiden historiallisia muuttokokemuksia ja niiden ylisukupolvisia seurauksia. Esittelemme perheisiin ja muuttoliikkeisiin liittyviä tuoreita tutkimustuloksia muuttoliiketutkimuksen kentältä ja kysymme, miten suomalaisen yhteiskunnan rakenteet, toimijat ja prosessit tukevat tai estävät perheiden hyvinvointia ja asettumista uuteen maahan.

Perheisiin liittyvän tutkimuksen tulisi olla muuttoliiketutkimuksen keskiössä, sillä yksilön siirtolaisuus kytkeytyy lähes aina myös hänen perhesuhteisiinsa. Näin ollen lähes kaikki muuttoliike on samalla myös perheisiin liittyvää. Erilaiset muuttoliiketilatteen heijastuvat paitsi yksittäisten perheenjäsenien kokemuksiin, myös laajempaan perhedynamiikkaan. Muuttoliiketaustaisten perheiden kokemuksiin liittyy myös ajallisia, kulttuurisia, rakenteellisia ja poliittisia ulottuvuuksia.

Tätä teemanumeron avaavaa pääkirjoitusta seuraa neljä tutkimusartikkelia, joiden yhteydessä julkaistaan myös kuhunkin artikkeliin liittyvä näkökulmateksti. Tekstit käsittelevät neljää teemaa: pakkomuuttoa ja traumaa, yllirajaista perhe-elämää ja lasten kokemuksia, perheenyhdistämisen lainsäädännöllisiä ongelmia sekä Brexitin tuomia haasteita pohjoismaisten perheiden liikkuvuuteen.

Ensimmäisessä tutkimusartikkelissa ”Ylisukupolviset siirtomäet ja vanhempien kokeman syrjinnän merkitys jälkeläisten hyvinvoinnille” **Elina Turjanmaa**, **Outi Kähäri** ja **Johanna Leinonen** (Oulun yliopisto) kirjoittavat uusista monimene- telmällisesti saaduista tutkimustuloksistaan liittyen inkeriläisiin. Tutkimustulokset osoittavat, että syrjintäkokemukset ovat yleisiä ja vanhempien kokema syrjintä oli yhteydessä myös toisen sukupolven heikompaan mielen hyvinvointiin.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tutkimuspäälliköt **Anu Castaneda** ja **Shadia Rask** kommentoivat edellä mainittua tutkimusartikkelia näkökulmatekstissään. He nostavat esiin sen, että tarvitsemme aktiivisia ponnistuksia rakentaaksemme syrjimätöntä yhteiskuntaa. Se kuinka hyvin tässä onnistumme, näkyy vielä seuraavassakin sukupolvessa.

Lehden toinen tutkimusartikkeli "Joskus Suomessa tulee ikävä Viroon" Ylirajainen perhe-elämä lasten näkökulmasta on **Pihla Maria Siimin** (Tarton yliopisto) ja **Laura Assmuthin** (Itä-Suomen yliopisto) tutkimuksiin perustuva katsaus siitä, miten lapset kokevat ja kertovat muutkokokemuksistaan ja ylirajaisesta perhe-elämästään. He osoittavat, että ns. sadutus on toimiva menetelmä lasten kokemusten tavoittamiseksi ja analysoimiseksi. Siimin ja Assmuthin mukaan lasten näkökulmaa tulisi pyrkiä tuomaan nykyistä vahvemmin aikuisten näkökulman rinnalle, esimerkiksi kotoutumiseen liittyvissä keskusteluissa.

Lasten teemaa jatkaa **Minna Saundersin** (Turun Valkonauha ry) näkökulmateksti, jossa hän avaa paperittomien lasten tilannetta ja kokemuksia Suomessa. Hän toteaa, että paperittomien perheiden ja erityisesti lasten tilanteesta puhutaan vähän. On tärkeää muistaa, että lapsen oikeudet kuuluvat kaikille lapsille statukseen katsomatta.

Kolmannessa tutkimusartikkelissa **Jaana Palander** (Itä-Suomen yliopisto) tarkastelee perheenyhdistämisen lainsäädäntömuutoksia ja kansainvälisen suojelun heikentämistä liittyen hyvin ajankohtaiseen lakimuutosehdotukseen. Palander korostaa sitä, että toteutuessaan ehdotetut lakimuutokset eivät kuitenkaan tule auttamaan kaikkia alaikäisinä tulevia turvapaikanhakijoita, eivätkä varsinkaan alaikäisinä lakimuutosta aikaisemmin tulleita nuoria aikuisia. Hänen mukaansa vaikuttaa siltä, että perheenyhdistämisen käyttäminen kansainvälisen suojelun saamisen strategiana on vaikeutunut eikä lainsäätäjällä tunnu olevan halua edistää humanitaarista maahanmuuttoa.

Lakimuutoksen vastapainoksi saamme lukea **Abolfazl Ebrahimin** pohdintaa siitä, mitä perheestä erossaolo merkitsee yksin alaikäisinä Suomeen tulleille turvapaikanhakijoille. Hän toteaa, että huolimatta nuorille Suomessa tarjolla olevista tukiverkostoista, perhettä ei voi mikään korvata.

Teemanumeromme viimeinen tutkimukseen perustuva artikkeli, jonka on kirjoittanut **Saara Koikkalainen** (Itä-Suomen yliopisto), käsittelee Ison-Britannian hiljattaista EU-eroa eli Brexit'iä ja sen vaikutuksia pohjoismaisten perheiden tilanteisiin. Koikkalaisen tutkimus osoittaa, miten Brexit-perheiden jäsenillä saattaa olla erilaiset oikeudet ja kuinka se voi vaikeuttaa perhe-elämää.

Lisäksi Koikkalaisen mukaan Brexit-prosessi osoitti EU-muuttajille, että he eivät olekaan niin tervetulleita kuin aikaisemmin olivat luulleet.

Samasta aihepiiristä jatkaa **Kari Henrik Tumeilius** (Ulko-suomalaisparlamentin Keski-Euroopan alueen varapuhemies) omassa näkökulmatekstissään. Hänen mukaansa Brexit on tuonut tullessaan monta hankaloitettavaa tekijää kaikkien Isossa-Britanniassa asuvien ulko-suomalaisten ja heidän perheidensä jokapäiväiseen elämään.

Saara Pellander (Siirtolaisuusinstituutti) kirjoittaa lehden Horisontti-osassa otsikolla "Panostaminen perheisiin on sijoitus tulevaisuuteen" siitä, miten ihmisten ja perheiden elämät ovat moninaisempia kuin maahanmuuttohallinnan oleskelulupakategoriat. Lisäksi Pellander muistuttaa, että panostaminen perheisiin, riippumatta siitä mistä ja miksi he muuttavat, ei ole ainoastaan muuttavien perheiden, vaan koko yhteiskunnan intressien mukaista.

Englanninkielisessä tulevaisuuden tekijä(t)-osuudessa **Rebecca Buxton** (University of Cambridge) ja **Samuel Ritholtz** (European University Institute) kirjoittavat sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen sekä heidän perheenjäsentensä oikeudesta kansainväliseen suojeluun. He nostavat esiin ennen näkemättömän ja käänteentekevä YK:n lasten oikeuksien komitean päätöksen vuodelta 2021, jossa Suomen todettiin rikkoneen Venäjältä paenneen lesboparin lapsen etua kieltäytyessään antamasta hänelle turvapaikkaa.

Kirja-arvostelun meille tarjoaa **Ismo Söderling**, joka pohtii sitä, miten uusi maahanmuuttajakirjallisuus kertoo naisenergiasta ja lapsen unimaailmasta arvioiden Nimco Noorin ja Maippi Luukkasen teoksen "Paratiisin tyttö: Juuret Mogadishussa, koti Helsingissä" sekä Quynh Tranin teoksen "Varjo ja viileys".

Toivotamme antoisia lukuhetkiä!

Seuraavan numeron aihepiirinä tulee olemaan taide muuttoliikkeessä ja otamme mielellämme vastaan juttuehdotuksia.

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -käyttöluvalla. Tarkastele käyttöluvaa osoitteessa: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Kuva: pexels-eugene-golovesov-14369279

